

जीवनाचे अक्षरशः कोणतेही अंग घ्या, त्यामध्ये कऱ्हाड्यांनी आपला ठसा उमटवला आहे. धर्म आचरण आणि प्रसारणापासून सुरु वात करायची तर सर्वज्ञानी श्री चक्रधरस्वामी, ज्यांनी महानुभव पंथाची स्थापना करून, समाजाला एक दिशा दिली. परमपूज्य वासुदेवानंद सरस्वती उर्फ टेंबे स्वामी, धर्मसिंधूकार बाबाभट्ट पाध्ये, ज्यांच्यामुळे बाब वाक्यं प्रमाणम् हा वाक्प्रचार प्रचलित झाला. ब्रम्हर्षि पंडित सातवळेकर, महापहोपाध्याय पद्मभूषण डॉ. मिराशी, महामहोपाध्याय पद्मभूषण, पद्मश्री अशा पदव्या भूषवणारे अनेक विद्वान कऱ्हाडे ज्ञातीमध्ये जन्मले. धर्म आचरण आणि प्रसारणापुरते बोलायचे तर आजही हे काम भारताचार्य सु.ग.शेवडे, दाजीशास्त्री पणशीकर, सच्चिदानंद शेवडे यांच्याद्वारे होत आहे. बंधुभगिर्निनो कऱ्हाडे जातीचा विचार करताना आपल्या असे लक्षात येईल की, आपल्या तल्लख बुध्दीमत्तेचा, सद्सदविवेक बुध्दीचा, समाजोपयोगी वृत्तीचा समन्वय साधतकऱ्हाड्यांनी समाजकारणात आणि राजकारणात आपला स्वतंत्र ठसा उमटविलेला आहे.

**आ**पणा सर्वांना कल्पना आहेच की कऱ्हाडे ब्राह्मण जातीकडे आदराने बघितले जाते. कऱ्हाडे जातीचा इतिहास थोडाथोडका नव्हे तर शेकडो वर्षांचा आहे. सरदेसाई कुटुंबीयांच्या कुलवृत्तांच्या प्रस्तावनेमध्ये सुप्रसिध्द राजकीय नेते आणि साहित्यिक कै. ना. ग. गोरे यांनी असे म्हटले आहे की, कऱ्हाडे ब्राम्हण हेच आद्य ब्राम्हण आहेत, ज्यांचा इतिहास तिसऱ्या चौथ्या शतकापर्यंत गेलेला आढळतो. सर्वगुणसंपन्न म्हटल्यानंतर जे गुण डोळ्यासमोर येतात. ते सर्व गुण कऱ्हाडे जातीमध्ये आढळतात. इतर पुढारलेल्या ज्ञातींचा तुलनात्मक अभ्यास केला तर कऱ्हाडे हे लोकसंख्येच्या दृष्टीने अत्यल्प ठरतात. परंतु गुणात्मक तुलना केली तर नक्कीच सरस ठरतात. अर्थात संख्येने कमी असल्यामुळे आपण एकजुटीच्या राजकारणात किंवा ज्याला इंग्रजीत लॉबींग स्कील म्हणतात आणि ग्राम्य भाषेत झुंडीचे राजकारण म्हणतात यामध्ये मागे पडलो.

जनगणनेमध्ये पोट-जातीचा उल्लेख होत नसल्यामुळे, तंतोतंत आकडेवारी आज उपलब्ध नाही तथापि काही ठोकताळ्यांचा आधार घेतला; तर आपली लोकसंख्या दीड लाखाच्या आसपास आहे असे दिसते. जिज्ञासूंनी खोलात जाऊन अभ्यास करण्यास हरकत नाही. दिडशे कोटी लोकांच्या देशामध्ये अवघे दिड लाख कऱ्हाडे .

कऱ्हाड्यांमध्ये आत्माभिमान, आत्मनिर्भरता, आदर्शवाद, उदारता, विश्वासाहता, तत्त्ववाद, मनमोकळेपणा इत्यादि गुण दिसतात. आपण जरी तत्त्ववादी असलो तरीही आणि आपला मुद्दा सडेतोडपणे मांडला तरीही वितंडवादापासून चार हात लांब रहाणे पसंत करतो. किंबहुना आपल्या मुद्याशी आणि तत्वाशी चिकटून राहताना प्रसंगी आपल्या नफ्याफायद्यावर पाणी सोडण्याची कऱ्हाड्यांची तयारी असते.

कऱ्हाड्यांमध्ये स्वतःची टिमकी वाजवण्याची वृत्ती नसते. हा निश्चितच एक गुण आहे असे म्हणायला हरकत नाही. परंतु टोकाची प्रसिध्दी पराडमुखता हा गुण

म्हणावा की दोष ? आजच्या युगात खरं म्हणजे तो दोषच. आणि या दोषांमुळेच अनेक गुणवान, कर्तबगार कऱ्हाड्यांचे नामोनिशाण मिटवले गेले. या उपर कित्येकांचे श्रेय देखील उपटसुभांनी लाटलेले दिसते. याला इतिहास साक्षीदार आहे. वाद निर्माण करणे हा या लेखाचा हेतू नाही. परंतु मतांतरे असल्यास या बदलचे ठोस पुरावे उपलब्ध आहेत. ज्या कऱ्हाड्यांनी समाजाकरता अनेकविध क्षेत्रांमध्ये आपले योगदान दिले आहे त्यांना पुरेशी प्रसिध्दी मिळू शकलेली नाही. इच्छुकांनी इतिहासाची पाने चाळल्यास असे लक्षात येईल की, या व्यक्तींवर काही लिहायचे झाल्यास एक प्रचंड मोठा संदर्भ ग्रंथ तयार होऊ शकतो. ज्यामुळे केवळ कऱ्हाडे ब्राम्हणांचीच नव्हे तर एकूणच भारतीय समाजाची छाती अभिमानाने फुलून येईल; परंतु दुर्दैवाने इतरांनी याची नोंद घेतली नाही आणि कऱ्हाड्यांनी नोंद ठेवली नाही.

जीवनाचे अक्षरशः कोणतेही अंग घ्या, त्यामध्ये कऱ्हाड्यांनी आपला ठसा उमटवला आहे. धर्म आचरण आणि प्रसारणापासून सुरु वात करायची तर सर्वज्ञानी श्री चक्रधरस्वामी, ज्यांनी महानुभव पंथाची स्थापना करून, समाजाला एक दिशा दिली. परमपूज्य वासुदेवानंद सरस्वती उर्फ टेंबे स्वामी, धर्मसिंधूकार बाबाभट्ट पाध्ये, ज्यांच्यामुळे बाब वाक्यं प्रमाणम् हा वाक्प्रचार प्रचलित झाला. ब्रम्हर्षि पंडित सातवळेकर, महापहोपाध्याय पद्मभूषण डॉ. मिराशी, महामहोपाध्याय पद्मभूषण, पद्मश्री अशा पदव्या भूषवणारे अनेक विद्वान कऱ्हाडे ज्ञातीमध्ये जन्मले. धर्म आचरण आणि प्रसारणापुरते बोलायचे तर आजही हे काम भारताचार्य सु.ग.शेवडे, दाजीशास्त्री पणशीकर, सच्चिदानंद शेवडे यांच्याद्वारे होत आहे.

बंधुभगिर्निनो कऱ्हाडे जातीचा विचार करताना आपल्या असे लक्षात येईल की, आपल्या तल्लख बुध्दीमत्तेचा, सद्सदविवेक बुध्दीचा, समाजोपयोगी वृत्तीचा समन्वय साधत कऱ्हाड्यांनी समाजकारणात आणि राजकारणात आपला स्वतंत्र ठसा उमटविलेला आहे.

क्रमशः